

## ПРОФ. Д.Ф.Н. ПЕТЯ ЯНЕВА

**Доц. д-р Владислав Миланов**

*Софийски университет „Св. Климент Охридски“*

На 6 август 2024 г. ни напусна проф. д.ф.н. Петя Янева, уважаван професор в Катедра „Класическа филология“ на Факултета по класически и нови филологии на Софийския университет. Университетската общност загуби задълбочен изследовател, прецизен преподавател и прекрасен колега, енциклопедична личност, каквито все по-рядко се срещат днес.

Проф. Петя Янева е родена през 1957 г. Завършва специалността „Класическа филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1982 г. През 2001 г. получава научната степен „доктор на филологическите науки“ с дисертация на тема *Текстология и езикови особености на гръцките сборници – извори на Симеоновия сборник (по Светославовия препис от 1073 г.)*. Има повече от 40 години трудов стаж в СУ „Св. Климент Охридски“, като е извървяла достойно цялата академична йерархия – първоначално като асистент по старогръцки език (1983), впоследствие като старши (1989) и главен (1991) асистент, от 2002 г. до 2011 г. – като доцент по старогръцки език, а от 2011 г. – като професор в същата катедра и в същия факултет. Специализирала е в Москва (1987, гръцка палеография и кодикология); в Атинския университет (1993 – 1994, средновековен гръцки език), в Централноевропейския университет – Будапеща (1998), Атина (2004, стипендиант на фондация „Александър С. Онасис“), посещавала е и езиков курс по новогръцки език в Атинския университет (1981, 1987, 1991, 1996, 2001). Работила е като нещатен сътрудник в Езиково-текстологичната лаборатория за проучване на редакциите на старобългарския език в СУ „Св. Климент Охридски“ (1983 – 1992). През периода 2003 – 2011 г. доц. д.ф.н П. Янева е декан на Факултета по класически и нови



филологии и член на Академичния съвет на СУ „Св. Климент Охридски“. Член е и на организацията на класическите филолози от Европа „Еврокласика“, на международната федерация на класиците FIEK, на Асоциацията за развитие на университетското класическо образование, на Асоциацията на византинистите и медиевистите в България.

Като преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“ е водила семинарни упражнения по старогръцки език (автори, превод и коментар на оригинални старогръцки текстове), старогръцки език (граматика и превод), византийски език (граматика и превод на адаптирани и оригинални средновековни гръцки текстове), историческа граматика на гръцкия език и лекции по старогръцки език (граматика и превод), старогръцки синтаксис и историческа граматика на гръцкия език пред студенти бакалаври от специалностите „Класическа филология“, „Новогръцка филология“, „Балканистика“, „Българска филология“ и пред аспиранти по българистика, славистика, история и археология. Като доцент, чете курсове (*Текстология, тексткритика и едиционна техника, Граматически теории за античните езици*) в магистърската програма „Антична култура и литература“. Изнасяла е лекции в чужбина (в Богословския факултет на Атинския университет, Института по гръцки език към Фондацията за национални изследвания – Атина) и България (Американския изследователски център – София, Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ и Дружеството на неоеленистите)<sup>1</sup>.

През 2017 година професор Петя Янева е отличена с най-високата награда на Софийския университет – синя лента. По време на церемонията в типично свой академичен стил тя благодари за високото признание и отбеляза, че за наградата имат принос всички, с които е работила през годините. А Алма матер я е научила да поема отговорност за своите решения и на търпение.

В знаковото си обръщение пред академичната общност на Университета проф. Янева призова колегията да подкрепя публикационната активност на младите учени, и посочи, че добрият дух на Софийския университет може да бъде много продуктивен, ако човек успее да се настрои на неговата вълна. В края на тържественото слово проф. Янева отправи искрените си пожелания за **любов, здраве, човечност, мъдрост, постоянство, интуиция и прозорливост** – все неща, които са необходими за един изкушен от науката човек, за да стане изкусен в своята област.

Професионалният път на проф. Янева е пътят на истинския учен, който работи със сложна материя, но успява да я предаде на своите студенти така, че да възпита у тях уважение и обич към древните езици. Малцина днес са способни на това. Проф. Янева е титуляр на лекционните курсове „Старогръцки синтаксис“, „Историческа граматика на гръцкия език“ за студентите от специалностите „Новогръцка филология“ и „Балканистика“, „Текстология, тексткритика и едиционна техника“, „Лингвокултурология“ (с оглед на ста-

рогръцкия език) за студентите от магистърската програма „Антична култура и литература“, като последните два курса са съвсем нови за България дисциплини. Всичко това очертава облика ѝ на изключително сериозен учен и преподавател, сърцато и всеотдайно посветил се на своята наука и предал посланията ѝ на стотици студенти и докторанти.

Широката ѝ ерудиция и фактът, че познава гръцкия език в цялото му историческо развитие, я превръщат в предпочитан лектор в национални и международни програми, както и в най-търсен рецензент за различни научни процедури. Нещо повече, проф. Янева е световно признат учен в областта на палеографията и кодикологията през текстовете, посветени на датирането и локализирането на различни ръкописи и през опита да се очертаят по-ясно връзките между протограф и прототип и предложеното решение за разграничаване на употребата на тези термини. В областта на текстологията и тексткритиката проф. Янева ще остане с незаобиколими принос и с определянето на основите за издаването на гръцките текстове, свързани с разработване и преосмисляне на теорията за компилациите. В издателската практика – с осъществяването и редактирането на издания на отделни паметници и ръкописни архиви.

Не мога да не обърна внимание и на един значим принос на проф. Янева за историята на новобългарския книжовен език, свързан с научните ѝ интереси и съсредоточен върху гръцката кореспонденция в архива на Константин Фотинов – най-напред като редактор на гръцкия текст, а впоследствие и като автор на две публикации. Кореспонденцията включва 412 писма, писани от възрожденца на гръцки език в продължение на 34 години до представители на широки социални слоеве от различни места на Балканския полуостров, което позволява в тях да се проследят тенденциите в разволя на гръцкия език. Тези наблюдения са много важни както за разволя на гръцкия език, като се установява, че гръцкият език във Фотиновата кореспонденция е силно засегнат от диглосията със смесване на димотики и катаревуса, така и за функционирането на гръцкия език като жив организъм във всекидневния живот на българите през Възраждането. Намирам този извод за особено важен от историческа и социокултурна гледна точка.

И съвсем накрая ще си позволя един личен спомен, който често ме връща към професионализма на професор Петя Янева. Бяхме в една експертна група по акредитацията на филологическа специалност в нефилологически университет. Проф. Янева беше определена за наблюдаващ процедурата и напътстваше нас, експертите, с много уважение и с изключителна дълбочина и внимание при работата с документацията. Нейният дух и чувството ѝ за хумор правеха работата ни приятна, защото имахме усещането, че сме екип от съмишленици, и защото бяхме сигурни във всичко, което правим под вещите наставления на Професора.

Познавах я и често общувах с нея и в други академични процедури. Думите ѝ бяха послания сентенции, а присъствието ѝ излъчваше онзи академичен аристократизъм, който малцина притежават, защото е плод на вродена интелигентност, но и на много труд в полето на науката.

Ще ни липсва! И с времето това усещане ще става все по-болезнено и тъжно. Особено когато са малко достойните, които могат да заменят незаменимите.

*Дълбок поклон!*

#### **БЕЛЕЖКИ**

1. СЛАВОВА, Т., 2011. Рецензия по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 2.1. Филология (Старогръцки език), обявен от СУ „Св. Климент Охридски“ и обнародван в ДВ, бр. 55/19.07.2011 г., р. 3.

### **IN MEMORIAM: PROF. DSC. PETYA YANEVA**

✉ **Dr. Vladislav Milanov, Assoc. Prof.**

ORCID iD: 0000-0002-8920-5621

Faculty of Slavic Studies

Sofia University

15, Tzar Osvoboditel Blvd.

Sofia, Bulgaria

E-mail: vladislavmilanov77@abv.bg